

Mál nr. 148/2013**M****og****vátryggingafélagið X v/ starfsábyrgðartryggingar lögmans.****Ágreiningur um bótaskyldu sökum þess að bótamál var höfðað eftir að bótakrafan fyrndist.****Gögn.**

61. Málskot, móttakið 16.4.2013, ásamt fylgigögnum.
62. Bréf X, dags. 10.5.2013, ásamt fylgigögnum.
63. Gögn síðar lögð fram.

Málsatvik.

M hóf rekstur tölvufyrirtækis á árinu 1988 í sveitarfélaginu S og rak það fram til ársins 1992. Vegna rekstursins átti M í bankaviðskiptum við bankann A. M.a hafði M tekið lán hjá A sem tryggt var með veði í húseigninni B í eigu annars fyrirtækis í eigu M, þar sem hann bjó og starfrækti tölvufyrirtækið. Á árinu 1991 fór reksturinn að ganga illa. Í maí 1992 var tryggingarvígill að fjárhæð rúmar 9,9 milljónir króna, sem samþykktur var af M, nýttur til að greiða upp skuld að svipaðri fjárhæð á tékkareikningi M hjá A. Einnig krafðist A nauðungaruppboðs á B til lúkningar veðskuld á 2. veðrétti. Á 3. og síðasta uppboði 20.2.1992 átti A hæsta boð í eignina að fjárhæð 13,5 milljónir króna og krafðist útlagningar. Boð A var samþykkt. A greiddi uppboðsandvirðið með því að greiða upp áhvílandi lögveðskröfur, skuld á 1. veðrétti og rúmar 377.000 krónur upp í rúma 2,4 milljóna króna kröfu A á 2. veðrétti. Þá fékk A ekkert greitt upp í áhvílandi veðkröfur á 3.-5. veðrétti upphaflega samtals að fjárhæð 15,5 milljónir króna. B var lögð A til eignar sem ófullnægðum veðhafa. A seldi B í október 1992 fyrir 20 milljónir króna.

Hinn 24.4.1992 var framkvæmd árangurslaus löghaldsgerð hjá M að beiðni A vegna fjögurra krafna samtals að fjárhæð rúmlega 11,6 milljóna króna. Á grundvelli hinnar árangurslausu löghaldsgerðar krafðist A gjaldþrotaskipta á búi M. Var bú hans tekið til gjaldþrotaskipta með úrskurði uppkveðnum 14.5.1992. Af hálfu A var lýst kröfum í búið samtals að fjárhæð 24,2 milljónum króna og samþykktar voru kröfur að fjárhæð 13,5 milljónir en kröfu að fjárhæð 10,7 milljónir vegna yfirdráttarskuldar var hafnað að svo stöddu. Skiptum lauk 30.9.1996 og að slepptum veðkröfum fékkst ekkert greitt upp í forgangskröfur né almennar veðkröfur sem samtals námu 30,3 milljónum króna.

M fékk L, lögmann, til að höfða fyrir sína hönd dómsmál á hendur A þar sem krafist var m.a. að A endurgreiddi M 20,1 milljón króna auk vaxta, að viðurkennt yrði með dómi að sannvirði B hefði við nauðungaruppboðið í febrúar 1992 numið 39 milljónum króna og að eftirstöðvar áhvílandi veðskulda M við A, sem hvíldu á 2.-5. veðrétti á B alls að fjárhæð 18,3 milljónir króna, yrðu færðar niður að fullu. Síðastgreind krafa var reist á 3. og 4. mgr. 32. gr. laga nr. 57/1949 um nauðungaruppboð sem í gildi voru er nauðungaruppboðið fór fram. Dómsmálið var höfðað fyrir héraðsdómi með stefnu birtri 31.1.2001. Undir rekstri málsins aflaði M matsgerða um sannvirði B á þeim tíma er hún var seld á nauðungaruppboði. Með yfirmatsgerð, dags. 13.12.2001, var komist að þeirri niðurstöðu að þá hefði markaðsvirði B verið 39 milljónir króna miðað við almenn greiðslukjör. Dómsmálið var leitt til lykta með dómi Hæstaréttar. Kröfu M um viðurkenningu á sannvirði B var vísað frá dómi. Á hinn bóginn var A dæmdur til að greiða M rúmar 850 þúsund krónur með nánar tilgreindum vöxtum. Þá var dæmt að veðskuld, sem hvíldi á 2. og 3. veðrétti í B alls að fjárhæð 2,8 milljónir króna, skyldi færð

niður að fullu. Að auki skyldi víxilkrafa að fjárhæð rúmar 9,9 milljónir króna, sem tryggð var með tryggingarbréfum áhvílandi á 4. og 5. veðrétti, færð niður að fullu.

Í stefnu til héraðsdóms í fyrrgreindu máli mun þess hafa verið getið að stefnandi (M) áskildi sér rétt til nýrrar málshöfðunar á hendur stefnda (A) til heimtu skaða- og miskabóta vegna innheimtuaðgerða A á hendur sér og alls þess fjárhagslega og ófjárhagslega tjóns sem A átti að hafa valdið M. Að því er ætla verður með aðstoð L aflaði M mats- eða álitsgerðar D, verkfræðings og viðskiptafræðings, í þeim tilgangi að leggja mat á viðskiptalega og fjárhagslega stöðu tölvufyrirtækis þess sem M rak og leggja tölulegt mat á fjárhagslegt tjón M sem af aðgerðum bankans leiddi. Í skriflegri og undirritaðri álitsgerð D, sem er dags. 20.4.2002, segir að M hefði haft allar forsendur til að byggja upp mjög öflugt fyrirtæki sem seldi tölvur og tengdar vörur og veitti alhliða þjónustu við uppsetningu véla og hugbúnaðar ásamt ráðgjöf og kennslu. Gríðarleg ávöxtun hafi verið í þessum geira atvinnulífsins. Engin ástæða hafi verið til að ætla annað en að M hefði a.m.k. getað náð þeirri ávöxtun. Um mitt ár 2000 hefði virði fyrirtækis hans getað verið 1.457 milljónir króna og annað fjárhagslegt tjón hans 174 milljónir króna eða samtals 1.631 milljónir króna.

Með stefnu birtri 14.5.2002 höfðaði L fyrir hönd M dómsmál á hendur A, þar sem endanlega var krafist skaðabóta aðallega að fjárhæð 60 milljónir króna, til vara að fjárhæð 36,9 milljónir króna, til þrautavara að fjárhæð 20 milljónir króna og til þrautþrautavara var krafist skaðabóta að álitum dómsins. Að auki var krafist vaxta og málskostnaðar.

Undir rekstri málsins aflaði M matsgerðar dómkvadds matsmanns, E, löggilts endurskoðanda, þar sem leitað var álits á því annars vegar hvort forsendur og upplýsingar sem byggt var á í matsgerð D væru réttmætar við mat á „fjárhagslegu tjóni“ M og hins vegar hvort niðurstaðan í matsgerð D hafi verið réttmæt hvað varðar „fjártjón“ M. Í niðurstöðu matsgerðar E, dags. 6.2.2007, segir varðandi fyrri spurninguna að meta megji hreina eign í árslok 1991 á bilinu 12-32,5 milljónir króna með miðgildi um 20 milljónir króna, með öllum fyrirvörum. Hafi verið um hreina eign að ræða bendi allar líkur til að sú hreina eign hafi verið bundin í óinnleystum hagnaði fasteignar. Við framreikning á þeim hagnaði taldi matsmaðurinn að miða bæri við þróun fasteignaverðs í S frá árslokum 1991 til viðmiðunarárs. Hvað varðar síðari spurninguna, um virði rekstrar og framreikning á virði hans, sé ekki um veruleg verðmæti að ræða. Byggist þetta annars vegar á þeirri skoðun að sérhver hrein eign sem til staðar var í árslok 1991 liggi í óinnleystum hagnaði fasteignar og hins vegar þegar horft er til hvernig sambærilegum félögum hér á landi hefur vegnað í rekstri frá þeim tíma. Varðandi tjón M vegna launamissis var það niðurstaða E að þar hafi um óverulegar fjárhæðir verið að ræða.

Dómur gekk í málinu í héraði í febrúar 2010 og skaut áfrýjandi því til Hæstaréttar. Var málið endanlega til lykta leitt með dómi Hæstaréttar. Í dómsforsendum Hæstaréttar segir m.a. svo orðrétt:

„Í málinu krefur áfrýjandi [M] stefnda [A] um skaðabætur sökum þess að hann hafi fengið því framgengt að bú áfrýjanda hafi verið tekið til gjaldþrotaskipta með úrskurði skiptaréttar [S] 14. maí 1992, en áfrýjandi telur stefnda enga fjárkröfu hafa átt á hendur sér og hafi því brostið skilyrði til gjaldþrotaskipta. Ekki liggur fyrir í málinu hvaða dag stefndi hafi sett fram kröfu um gjaldþrotaskipti, en hún var á hinn bóginn tekin fyrir á dómþingi 13. maí 1992 og er því ljóst að frestdagur við skiptin var fyrir þann tíma. Samkvæmt 2. mgr. 20. gr. þágildandi gjaldþrotalaga nr. 6/1978, sem áfrýjandi reisir skaðabótakröfu sína á, bar lánardrottni, sem krafðist gjaldþrotaskipta, að bæta skuldara fjártjón hans og miska ef skilyrði til skipta reyndust ekki vera

fyrir hendi og lánardrottni mátti vera þetta ljóst eða að hann ætti ekki þá fjárkröfu, sem hann byggði á. Með því að sérstaklega var tekið fram í 2. málslíð þessa ákæðis að bætur mætti dæma þótt krafa um gjaldþrotaskipti hafi verið tekin til greina getur ekki orkað tvímælis að skaðabótaskylda samkvæmt því kom til með því einu að lánardrottinn hefði sett fram kröfu um gjaldþrotaskipti. Því til samræmis verður að miða upphafstíma fyrningar slíkrar skaðabótakröfu við þann dag, sem krafan barst dómstóli, en ekki þann dag, sem hún var tekin til greina með úrskurði. Mál þetta var höfðað með birtingu héraðsdómsstefnu 14. maí 2002, en fyrir þann dag hafði áfrýjandi ekkert gert, sem rofið gat fyrningu kröfu hans. Með vísan til 2. tölulíðar 4. gr. þágildandi laga nr. 14/1905 um fyrning skulda og annarra kröfuréttinda verður stefndi þegar af þeirri ástæðu sjknaður af kröfu áfrýjanda.“

Af gögnum málsins má ráða að L hafi annast rekstur dómsmálsins í héraði fram í maí 2003, en hafi þá sagt sig frá því. M flutti svo mál sitt sjálfur fyrir Hæstarétti.

M kveður L hafa orðið á mistök fyrir að hafa ekki höfðað síðastgreint skaðabótamál á hendur A áður en krafan fyrndist. Af þeim sökum hefur hann krafist skaðabóta úr lögmaeltri starfsábyrgðartryggingu L hjá X fyrir því fjártjóni sem hann kveðst orðið fyrir vegna þess að bótakrafan fyrndist í höndum L. X hefur hafnað bótaskyldu.

Álit.

Samkvæmt því sem fyrir liggur í málinu verður að telja ljóst að um nokkurt skeið hafði L haft með höndum það verk fyrir M að höfða skaðabótamál á hendur A áður en til þess kom að málið var höfðað með stefnu birtri 14.5.2002. L átti að vera það ljóst um einhvern tíma að tíu ára fyrningarfrestur samkvæmt 2. tölulíð 4. gr. þágildandi fyrningarlaga nr. 14/1905 var um það bil að renna út. Engin haldbær skýring hefur komið fram í málinu hvers vegna málshöfðunin dróst uns fresturinn var liðinn. Að öllu virtu verður að virða þennan drátt L til sakar. Eins og mál þetta liggur fyrir þykir ekki unnt að útiloka með öllu að M hefði átt bótakröfu á hendur A áður en krafan fyrndist, jafnvel þótt mjög erfitt sé af gögnum málsins að henda reiður á hvert tjón M hafi nákvæmlega verið. Telst L því bótaskyldur gagnvart M að því marki sem M getur sýnt fram á fjártjón sökum þess að bótakrafan á hendur A fyrndist.

Í málinu gerir M kröfu um að réttur hans til bóta aðallega að fjárhæð 65 milljónir króna verði viðurkenndur úr ábyrgðartryggingu L, en til vara og þrautavara aðrar lægri fjárhæðir. Samkvæmt 2. mgr. 3. gr. samþykktu fyrir úrskurðarnefnd í váttryggingamálum, sbr. auglýsingu nr. 1090/2005, úrskurðar nefndin um bótafjárhæðir einungis að fengnu sérstöku samþykki allra málsaðila. Ekki verður séð að X hafi samþykkt sérstaklega að nefndin úrskurði um bótafjárhæðir í máli þessu. Þegar af þeirri ástæðu verður kröfu um viðurkenningu á bótaskyldu að tiltekinni fjárhæð vísað frá nefndinni.

Niðurstaða.

Viðurkenndur er réttur M til bóta úr lögmaeltri starfsábyrgðartryggingu L hjá X að því marki sem sýnt er fram á fjártjón sökum þess að skaðabótakrafa hans á hendur A fyrndist.

Kröfu M um að viðurkenndur verði réttur hans til bóta að tiltekinni fjárhæð er vísað frá.

Reykjavík, 11. júní 2013.

Þóra Hallgrímsdóttir hdl.

Valgeir Pálsson hrl.

Jón Magnússon hrl.